

**CENTER ŠOLSKIH
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI**
Frankopanska u. 9, 1000 Ljubljana
<http://www.csod.si>, info@csod.si

IZHODIŠČA ZA UMESTITEV JS ŠOLA V NARAVI

Povzetek

Dejavnost CŠOD danes poteka v 25 domovih, od katerih je 22 domov v lasti Republike Slovenije. V tem obdobju je razvitih množica programov, ki dopolnjujejo nacionalni izobraževalni program osnovne šole, hkrati pa vsebine in prostorska razpršenost domov omogoča širitev dejavnosti na vrtce in srednje šole.

V času, ko na domovih ne izvajamo vsebin javne službe, je proste kapacitete možno koristiti za tržne namene, katerih se poslužujejo predvsem društva, športni klubi in tudi posamezniki.

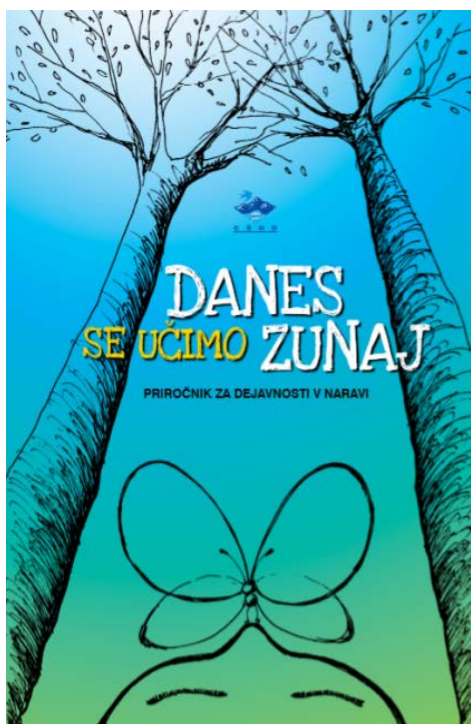
Zaradi pestrosti možnosti je pri načrtovanju umeščanja in adaptacije objekta potrebno upoštevati standarde in hkrati omejitve, ki izhajajo iz zakonodaje.

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
1.1. Potrebe	1
1.2. Vpliv naravnega okolja	2
1.3. Javna služba-šola v naravi.....	3
2. PRILOŽNOSTI V CŠOD.....	4
2.1. Dejavnosti CŠOD	4
2.1.1. Javna služba	5
2.1.2. Tržna dejavnost	7
2.2. Standard v CŠOD.....	8
2.2.1. Nastanitev.....	8
2.2.2. Oprema za izvajanje programov.....	8
2.2.3. Kadri.....	9
2.2.4. Programska priložnost.....	9
3. PROSTORSKE ZAHTEVE IN OMEJITVE	12

1. UVOD

V strategiji razvoja Slovenije do 2030 je posebno poglavje namenjeno znanju in spretnostim za kakovostno življenje in delo. Demografski trendi, tehnološki razvoj, digitalizacija, naraščajoči pritiski na okolje ter drugi globalni megatrendi zahtevajo stalno pridobivanje znanj in spretnosti za življenje skozi celotni življenjski cikel. Zato je pomembno, da učenje za in skozi vse življenje zajame čim širšo populacijo, pri čemer sta ključni kakovost in dostopnost, s posebno skrbjo za prikrajšane skupine. Učinkovit in kakovosten izobraževalni sistem, katerega namen je sodelovanje v družbi, kakovostno življenje in priprava posameznika na uspešno delo, je osnovni pogoj za konkurenčno gospodarstvo in družbeno blaginjo. Mladi so v času šolanja čedalje bolj mobilni, enako tudi po vstopu na trg dela.

Javni zavod CŠOD je po sklepu Vlade Republike Slovenije ustanovljen z namenom izvajanja vsebin šole v naravi. Dopolnjena zakonodaja na področju osnovnošolskega izobraževanja v letu 2011 opredeljuje vsebine **šole v naravi** kot obvezna sestavina nacionalnega osnovnošolskega izobraževalnega program, integrirane v posamezne predmetnike. V CŠOD nenehno sledimo razvoju tehnologij in jih poskušamo na didaktično in metodično ustrezen način vpeljati v izobraževalni sistem. Sodobna tehnologija predstavlja mladim uporabno **SREDSTVO, ZAPOSLENIM V CŠOD PA IZZIV, KAKO NA PRIMEREN** način le to vpeljati v izobraževalne pore.

Z zakonodajo, ki ureja področje izobraževanja in na osnovi premisleka o nadaljnjem razvoju izobraževanja v Sloveniji (*Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*), je dejavnost šole v naravi usklajena s strateškimi dokumenti in kaže potrebo po njenem nadaljnjem razvoju v vseh stopnjah izobraževanja od vrtca do zaključka srednje šole.

1.1. POTREBE

V zadnjih nekaj desetletjih se je življenje sodobne družine močno spremenilo. Dejstvo je, da je večini današnjih otrok narava vedno manj dosegljiva. Ne le, da je otrokom dosegljive narave vedno manj, temveč otroci do nje dostopajo le občasno in vedno redkeje. Razlogov za to je več: »divje ali neokrnjene narave« je vedno manj, urbanizacija našega življenjskega prostora se povečuje, starši vedno bolj omejujejo otrokovo samostojno oziroma svobodno raziskovanje okolja. Dostopnost televizije, računalnika, video igrice in interneta daje otrokom več razlogov, da svoj prosti čas raje preživljajo med štirimi stenami, poleg tega pa vedno bolj zaposleni starši nehoti prenašajo na otroke način življenja, kjer ima narava pri preživljanju prostega časa zelo nizko prioriteto. Ker je naravno okolje zelo raznoliko in spremenljivo, ga ne moremo nadomestiti z nobenim drugim (umetnim) okoljem ali pripomočki.

nič drugega ne more v tolikšni meri kakovostno spodbuditi vseh čutov naenkrat, prav tako v naravi ni enakih trenutkov, vsako stanje je drugačno od prejšnjega.

Raziskave kažejo, da si otroci sicer želijo svoj prosti čas preživljati v naravi, česar pa jim zaradi zgoraj omenjenih razlogov velikokrat ne moremo zagotoviti (Fjørtoft I., 2001). V manj kot petdesetih letih so se območja, na katerih se otroci lahko igrajo ali sprehajajo brez nadzora, zmanjšala za 90 odstotkov (Monbiot G., 2012).

1.2. VPLIV NARAVNEGA OKOLJA

O vplivu naravnega okolja na razvoj otrok so bile narejene že številne raziskave, ki kažejo, da ima preživljanje časa v naravi pomembne razvojne rezultate na vseh glavnih področjih – razumskem, čustvenem, družbenem, duševnem in telesnem (Benefits of ..., 2012; Cobb E., 1977; Hauptman T., 2014). Aktivnost v naravi:

- podpira ustvarjalnost in reševanje problemov (*spodbuja domišljijo, igre vlog, sposobnost sklepanja in opazovanja*),
- poveča spoznavne sposobnosti, kompleksno znanje,
- izboljša učno uspešnost (*tudi za 27 odstotkov (AIR ..., 2005)*),
- zmanjša znake motenj aktivnosti in pozornosti (Faber Taylor in dr., 2002),
- izboljša telesno aktivnost (*Ne le v smislu večje telesne aktivnosti, temveč da naravno okolje zagotavlja praktično neomejene možnosti raznolikosti gibanja, kot je npr. plezanje po drevesih, metanje kamnov, gibanje po neravnem terenu, plavanje ... in s tem tudi veliko več možnosti učenja različnih spretnosti v primerjavi z možnostmi urejenih igrišč. Otroci, ki preživljajo več časa v naravi imajo boljše gibalne sposobnosti (Fjørtoft I., 2001). Naravno okolje zagotavlja razvoj najvišje stopnje gibalne inteligence, saj gre za vsestransko in bolj raznoliko gibanje kot v umetnih okoljih.*),
- izboljša prehranjevalne navade (*stik z naravo poveča védenje in zavedanje o pomenu zdrave prehrane*),
- izboljša oz. ohranja vid (*zmanjša pojavljanje kratkovidnosti*),
- izboljša družbene odnose,
- izboljša samodisciplino (*poveča mirnost in samonadzor, zmanjšuje nasilnost*),
- zmanjša stres,
- aktivnosti v naravi imajo velik pozitiven vpliv na zdravje (*med drugim so otroci, ki več časa preživijo zunaj, v naravi, tudi bolj utrjeni in odporni (Videmšek in Pišot, 2007, cit. po Hauptman T., 2014)*).

Iz dodatnih virov zasledimo, da dostop do narave in preživljanje prostega časa v naravi povečuje samostojnost, ustvarjalnost, izboljša samopodobo, samozavedanje in samozaupanje, samoiniciativnost oz. angažiranost in odločnost, družbene veščine, osredotočenje in učne sposobnosti. Poleg tega stik z naravo zmanjšuje pojavljanje konfliktnega vedenja, vedenjske motnje ter motnje aktivnosti in pozornosti. Pri stiku z naravo se zmanjšata tudi tesnoba in potrnost. Otroci, ki so v stiku z naravo, lažje obvladujejo stresne položaje. Raziskave so pokazale, da imajo posamezne izkušnje v naravi (*kot je npr. šola v naravi*) ugodne dolgotrajne učinke, ki lahko trajajo od nekaj tednov do nekaj let. Lahko zaključimo, da prav tako kot ustrezno, uravnoteženo prehrano in dovolj spanca, otroci potrebujejo tudi stik z naravo (Faber Taylor in Kuo, 2006). Otroci doživijo pozitivne izkušnje in spodbude za preživljanje prostega časa v naravi tudi v svojem domačem okolju.

1.3. JAVNA SLUŽBA-ŠOLA V NARAVI

Šola v naravi predstavlja nadgradnjo vzgojno-izobraževalnega procesa, podpira uresničevanje zastavljenih vzgojno izobraževalnih ciljev, predpisanih z učnimi načrti, hkrati pa bogati učne programe s strategijami dela, ki posegajo na izkustveno področje. Je inovativno učno okolje, njena prednost je prav v svobodi gibanja, spontanega in neomejenega učenja. Šole postajajo mesta, na katerih se povezujejo mreže odnosov, tehnologij in praks, ki se smiselno dopolnijo le zunaj šolskih učilnic, v najboljši učilnici na svetu, v šoli v naravi.

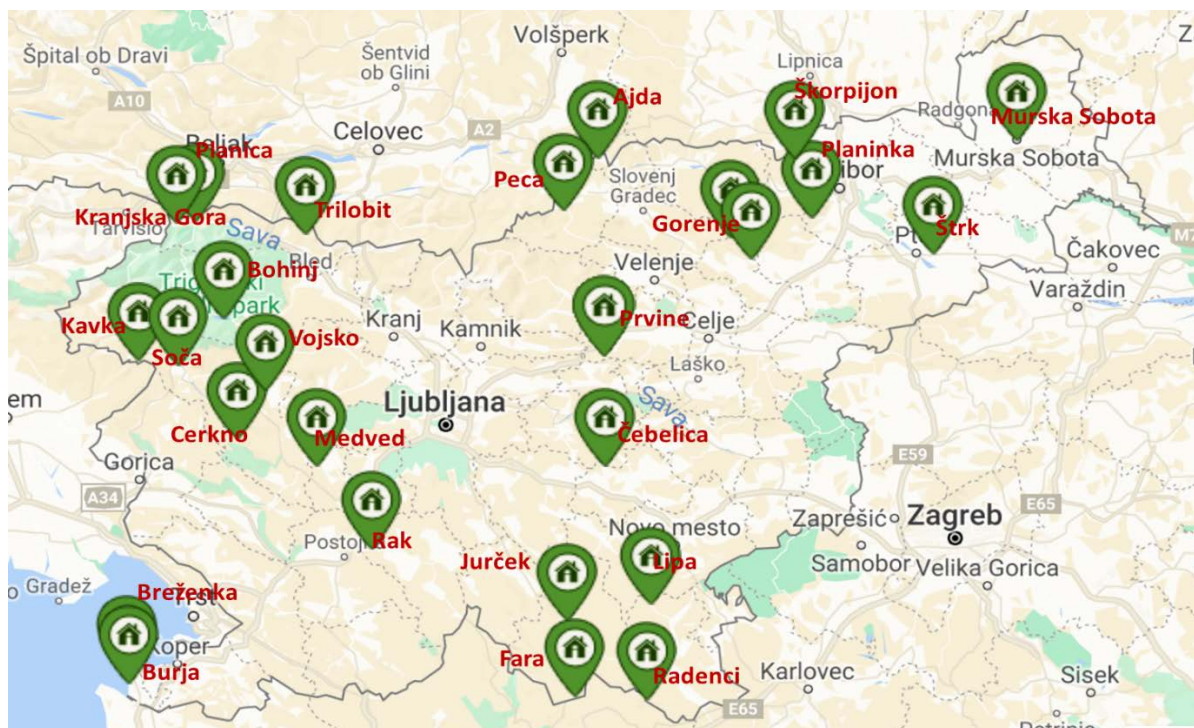
Sodoben življenjski slog izpostavlja mlade k tveganju telesne nedejavnosti. Za ohranjanje in krepitev zdravja je zelo pomembna redna telesna dejavnost in zdrava prehrana. Raziskave SLOfit kažejo, da je stanje telesnega in gibalnega razvoja slovenskih otrok in mladine še vedno na bistveno nižjem nivoju kot pred osamosvojitvijo (Starc idr., 2016). Cilji šole v naravi z vidika motoričnega razvoja otroka, pridobivanja in ohranja zdravja, spodbujajo mlade k pozitivnemu odnosu do zdravega načina življenja ter vcepljanju odgovornosti za lastno varnost in zdravje, skrbi in spodbujanju k skladnemu telesnemu in duševnemu razvoju in spodbujajo vseživljenjsko učenje. Učne dejavnosti v šoli v naravi potekajo izven zaprtega prostora v naravi. Poleg učinka na telesno zdravje ima zadrževanje v odprtem prostoru dokazano blagodejne učinke tudi na psihično stanje posameznika (Starc idr., 2016).

Vrste okoliščin, ki nastajajo v šoli v naravi, kot so sproščeno vzdušje, spodbudni učinki skupine, večja motiviranost učencev, bolj zgoščene in dalj časa trajajoče aktivnosti ter posledično več vadbe z možnostjo izbire več različnih vadišč v naravnem okolju predstavljajo izjemno pozitivne izobraževalne in pedagoške učinke, ki jih pri pouku v šoli težko dosežemo. Gibalno učenje in fiziološka učinkovitost pa sta zaradi možnosti strnjenih dražljajev, ki jih nudijo aktivnosti šole v naravi, večji.

2. PRILOŽNOSTI V CŠOD

Na podlagi drugega odstavka 3. člena Zakona o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91) ter 271. člena Zakona o sistemu državne uprave in o Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije ter o republiških upravnih organih (Uradni list RS, št. 24/79, 12/82, 39/85, 37/87 in 18/88) je Vlada Republike Slovenije v oktobru 1992 izdala odlok o ustanovitvi Centra šolskih in obšolskih dejavnosti.

Center šolskih in obšolskih dejavnosti (CŠOD) je javni zavod, ustanovljen s ciljem izvajanja programa šole v naravi, ki zagotavlja kakovostno izvajanje vsebin s področja športa, naravoslovja in družboslovja. Vse bolj pa predstavlja prostor, ki te vsebine povezuje v celoto, tako s področja življenja v naravi in v skupnosti, sobivanja in še posebej pri razvoju in oblikovanju odgovornega odnosa do narave. S stalnim razvojem vsebin in programov CŠOD utrjuje vizijo zagotoviti učencem in mladostnikom celosten pristop pri učenju. V domovih CŠOD letno preživi 3 do 5 dnevne programe preko 68.000 mladostnikov, v enodnevnih programih dnevnihih centrov pa še dodatno do 48.000 otrok. Razpršenost domov in programska ponudba omogoča udeležencem, da ob pestrosti naravne in kulturne dediščine uresničijo zastavljene cilje na področju znanja, veščin in spretnosti na kognitivnem področju.

Slika 1: Lokacije domov CŠOD

Danosti CŠOD omogočajo upoštevanje sodobnih didaktičnih priporočil, predvsem uresničevanje ciljev s socialno-emocionalnega področja ter oblikovanja stališč. Skupno delo in sobivanje učencev oziroma mladostnikov ter neposreden stik z novim okoljem omogočata doseganje najzahtevnejših ciljev izobraževanja.

2.1. DEJAVNOSTI CŠOD

Javni zavod Center šolskih in obšolskih dejavnosti je ustanovljen za opravljanje strokovnih in organizacijskih nalog, povezanih s posredovanjem znanja, uvajanjem mladine v raziskovalno delo

in kulturne dejavnosti ter za izvajanje delov nacionalnih izobraževalnih programov, ki se opravljajo kot javna služba na področju vzgoje in izobraževanja.

Zavod opravlja dejavnosti, ki se izvajajo kot javna služba na naslednjih področjih:

1. osnovnošolsko izobraževanje,
2. druge nerazvrščeno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje,
3. pomožne dejavnosti za izobraževanje,
4. dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve,
5. dejavnost knjižnic,
6. splošna dejavnost javne uprave,
7. urejanje zdravstva, izobraževanja, kulturnih in drugih socialnih storitev, razen obvezne socialne varnosti.

Naloge zavoda v okviru navedenih dejavnosti so:

1. izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, ki so povezane z življenjem v naravi ter so del programa osnovne šole in vzgojno-izobraževalnih programov na ravni srednje in višješolskega izobraževanja,
2. nudenje bivanja in prehrane, učnih ter športnih sredstev in objektov, storitev pedagoškega in drugega strokovnega osebja za izvedbo dejavnosti iz prejšnje alineje ter naravoslovnih, kulturnih in drugih interesnih dejavnosti,
3. izvajanje stalnih projektov vključevanja mladih v raziskovalno delo, kot so tabori, poletne šole, mladinske raziskovalne skupine in podobno v obliki seminarjev, ekskurzij in predavanj,
4. dejavnost dijaških domov,
5. sodelovanje s sorodnimi organizacijami doma in v tujini ter vključevanje v združenja in mednarodne ustanove,
6. svetovalne, razvojne, organizacijske, informacijske in finančno-ekonomske storitve v okviru dejavnosti iz prejšnjih alinej ter izvoz in uvoz blaga in storitev v okviru dejavnosti ter
7. nudenje bivalnih in prehranskih zmogljivosti drugim obiskovalcem v okviru prostih kapacitet.

Dejavnosti CŠOD se delijo na javno službo in tržni del poslovanja.

Kot javna služba se opravljajo dejavnosti od točke 1 do 5, tržni del dejavnosti pa je opredeljen s 6. in 7. točko.

Dejavnosti pod točkami od 1 do 2 se izvajajo v vseh domovih in izpostavah dnevnega centra CŠOD, dejavnost pod točko 4 v dijaškem domu Tolmin, dejavnost pod točkama 5 in 6 izvajajo praviloma strokovne službe na centrali, dejavnost pod točko 7 pa izvajajo vsi domovi v času, ko ne moremo zagotoviti dejavnosti iz 1. točke oziroma so kapacitete proste.

2.1.1. JAVNA SLUŽBA

V okviru javne službe CŠOD izvaja tedenske programe šole v naravi za učence, dijake in otroke s posebnimi potrebami, kot naravoslovni teden, družboslovni teden, športni teden, teden obveznih izbirnih vsebin, dneve dejavnosti (naravoslovni, kulturni, tehniški in športni dnevi) in aktivne počitnice.

Programi se izvajajo v domovih Centra šolskih in obšolskih dejavnosti ter na drugih lokacijah po Sloveniji (dnevni centri), kar omogoča udeležencem, da ob pestrosti naravne in kulturne dediščine realizirajo postavljene cilje.

Razvoj programov javne službe je tesno povezan s pričakovanji šol in staršev po sodobni šoli v naravi, kar pomeni po eni strani maksimalno uporabo narave kot učilnice na prostem, po drugi strani pa primerno vključevanje sodobnih tehnologij v učni proces. Učenci in mladostniki so predstavniki t. i. »z in alfa generacije«, ki jim je uporaba informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) povsem običajen način življenja. CŠOD sledi razvojnim trendom po celovitosti življenjskih spoznanj tako, da stalno posodoblja programe, pristope, metode in oblike dela ob upoštevanju uresničevanja vzgojno - izobraževalnih ciljev iz nacionalnih učnih načrtov ter vsebino in organizacijo dejavnosti za potrebe mladih.

Klasična organizacija šole v naravi je v CŠOD nadgrajena s projektnimi in tematskimi tedni. V času letnih počitnic mladim ponujamo številne programe aktivnih počitnic. Za učence in dijake, ki jih posebej privlači posebna veda, spretnost ipd., pa izvajamo tridnevne in tedenske programe za nadarjene. Razvoj podpirajo strokovnjaki Univerze na Primorskem, Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru.

Pri razvijanju sodobnih programov niso pomembne le nove, kakovostne vsebine, ampak tudi spremenjen pristop k učenju. Da zagotavljamo stalen uspeh učinka pri razvoju in implementaciji novosti, pri zaposlenih, predvsem pedagoškem kadru, stalno spodbujamo izobraževanje, samoiniciativnost in strokovno odličnost na področju didaktike učenja na prostem. Izobraževanja in usposabljanja potekajo doma in tudi v tujini.

Skladno z razvojem programov stalno opremljamo domove z različnimi sodobnimi učnimi sredstvi, ki omogočajo vsem učencem in dijakom maksimalno aktivno vključevanje v dejavnosti.

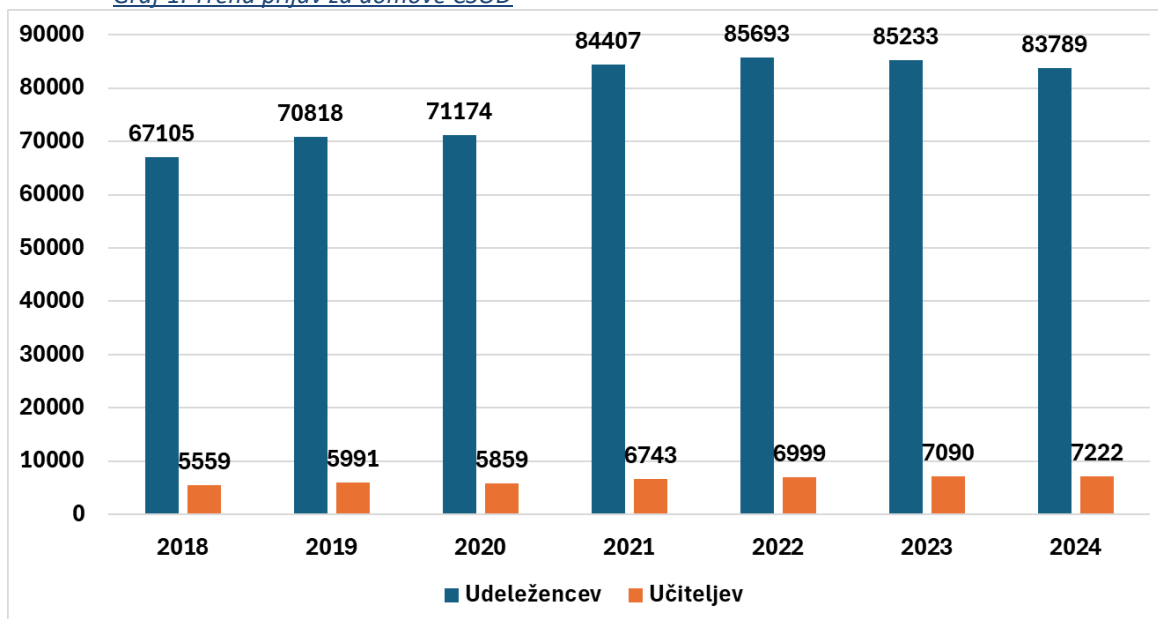
CŠOD pretežno opravlja dejavnost javne službe, znotraj le te pa je pomembno tržno komuniciranje in seznanjanje šol z dejavnostjo CŠOD, saj šole za izvedbo šole v naravi niso obvezne izbirati CŠOD. Za informiranje o programih, oglaševanje programom, utrjevanje prepoznavnosti CŠOD, ki je postala tudi blagovna znamka šole v naravi, redno pošiljamo šolam razne publikacije, brošure in obvestila (revija Šola v naravi, Brošura o novostih v CŠOD, kataloge, reklamne letake za izobraževanja in druge programe, obvestila po e-novicah). Spletna stran je prilagojena obveščanju šol. Redno obiskujemo posamezne šole, kjer na roditeljskih sestankih in učiteljskih konferencah predstavljamo programe CŠOD. Aktivno se udeležujemo srečanja ravnateljev, kjer predstavljamo programe CŠOD, novosti in način dela. Z rednimi evalvacijami analiziramo potrebe in želje šol in prilagajamo oz. razvijamo programe glede na potrebe in želje.

Strokovni delavci CŠOD izhajajoč iz pričakovanj šol nenehno spremljajo izražene interese s strani šol in vrtcev, ter pripravijo predloge novosti v različnih oblikah. V preteklem letu smo programsko mreža CŠOD obogatili s potrjenimi novimi projektnimi in tematskimi tedni, posodobljenimi vsebinami v obstoječih programih šole v naravi ter s programi za nadarjene, vrtčevske otroke in za programe dneve dejavnosti. Novosti so bile predstavljene predstavnikom šol pred izidom razpisa.

Programi javne službe v domovih CŠOD in dnevnih centrih potekajo vse tedne, ki so s šolskim koledarjem predvideni za pouk (39 tednov od 1.9. do 20.6.) ter v času letnih počitnic kot aktivne počitnice. V mesecu marcu tekočega leta CŠOD objavi javni razpis programov po domovih in dnevnih centrih, na katere kandidirajo šole in vrtci za naslednje šolsko leto. Podatki zadnjih let

kažejo nenehno rast izraženega interesa, kar je posledica prepoznavnosti in kakovosti programov, ki jih se izvajajo v CŠOD.

Graf 1: Trend prijav za domove CŠOD

2.1.2. TRŽNA DEJAVNOST

Poleg javne službe zavod opravlja tudi tržno dejavnost: dejavnost počitniških domov in letovišč, druge nastanitve za krajši čas, dajanje športne opreme in drugih pripomočkov za široko rabo v najem, dejavnost okrepčevalnic in drugih obratov, dejavnost hotelov in mladinskih prenočišč, trgovina na drobno v ne specializiranih prodajalnah in drugo.

V poletnih počitnicah izvajamo tržni program aktivnih počitnic, ki ga ponujamo osnovno in srednješolcem. O programu obveščamo starše preko šol, na katere pošljemo reklamne letake in plakate, preko spletne strani in socialnih omrežij, direktnega obveščanja staršev na e-naslove iz baze CŠOD in preko propagiranje na portalu Napovednik, Dogaja se.

Bivalne in prehranske kapacitete tako ponujamo različnim športnim društvom in klubom, kulturnim društvom, fakultetam, študentom, ki v naših domovih izvajajo izobraževanja in treninge ter različnim društvom, ki izvajajo razne vrste izobraževanj, intenzivnih vaj, mednarodnih srečanj in podobno.

Največje povpraševanje individualnih gostov je po prostih kapacitetah ob morju in jezerih, v bližini prizorišč festivalov v poletnem času, ter v zimskem času za kapacitete blizu ali v smučarskih centrih. Za ostale lokacije zanimanje ni tako veliko.

Področja tržne dejavnosti:

- usposabljanja in izobraževanja,
- proste prostorske kapacitete za
 - druge šolske aktivnosti,
 - društva in klube,
 - fakultete,
 - kulturne ustanove,
 - druge organizirane skupine,

- individualne goste,
- nudenje programov, ki so povezani z naravno in kulturno dediščino,
- s področja športa, za katere imamo ustrezno opremo,
- priprave in distribucije učnih in promocijskih gradiv,
- trgovskega blaga (razglednice, majice, bidoni, zapestnice, obeski, sladoledi idr.).

2.2. STANDARD V CŠOD

2.2.1. NASTANITEV

CŠOD zagotavlja v domovih različen standard nastanitve in poenoten standard priprave in nudenja hrane.

Nastanitveni standard je odvisen od starosti doma in njegove lokacije. Domovi so bili v osnovi predvideni s sobami s skupnimi ležišči (soba s 6 do 10 ležišči), skupne sanitarije ter skupni prostori za umivanje in tuširanje. Vsak dom ima nekaj manjših sob za namestitve spremljevalcev. Z adaptacijami in prenovo domov vzpostavljamo postopno standard sob z manjšim številom ležišč (do 6), večjim številom sanitarij, večjim številom umivalnic z možnostjo tuširanja, s prostori za izvajanje določenih vsebin, z učilnico na prostem, dodatnimi prostori za opremo, prostori za vzdrževanje oblačil in obuval ter hladilni prostor za hrambo živil.

V času izvajanja javne službe CŠOD udeležencem zagotavlja dnevno pet obrokov, pripravljene v lastni kuhinji. Lastna kuhinja na domu je primerno tehnično opremljena za pripravo zdrave prehrane z ustrezno hranilno vrednostjo in mikrobiološko kakovostjo, kar nenehno spremljamo s pomočjo pogodbenega zunanje nadzora s strani NLZOH. Za zagotavljanje zdrave in kakovostne prehrane ima CŠOD vzpostavljen lasten notranji HACCP načrt.

Gostujočim gostom ponujamo in zagotavljamo zajtrk, malico (2x), kosilo in večerjo, vse v skladu z Zakonom o šolski prehrani in Smernicami za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Za učence in druge goste z zdravstvenimi posebnostmi ter medicinsko predpisanimi dietami zagotavljamo dietno prehrano skladno z možnostmi.

2.2.2. OPREMA ZA IZVAJANJE PROGRAMOV

CŠOD v sklopu javne službe izvaja vsebine, ki zahtevajo ustrezno in primerno opremo.

Domovi CŠOD so delno usmerjeni v specifična strokovna področja, vsled tega zagotavljamo po domovih opremo za

- naravoslovne vsebine: opazovanje neba (*astronomija*), izvajanje vsebin s področja ekologije in uporabo obnovljivih virov energije, robotizacije (*prvi koraki*), vsebine zdrave pridelave hrane, spoznavanje živalske in rastlinske pestrosti (*posebnosti*) v okolici doma (*travišča, mokrišča, vodne živali, plazilci, ptiči, oprasovalci ipd*), raziskovanje geoloških znamenitosti terena;
- družboslovne vsebine: socialne igre, spoznavanje kulturne dediščine okolja doma, igre na prostem, skupinsko in projektno delo;
- športne vsebine: za izvajanje vsebin plavanja upravljamo v domu Burja lasten bazen, na posameznih domovih v zimskem času izvajamo vsebine smučanja z lastno smučarsko opremo (*alpsko smučanje, tek na smučeh, krpljanje*), skoraj na vseh domovih za rekreativno preživljanje prostega časa uporabljamo kolesa, spodbujamo plezanje

(umetne stene), nordijsko hojo, aktivnosti na vodnih površinah (*kanu, kajak, raft, sup*), lokostrelstvo, adrenalinski park, motorik park, aktivno preživetje v naravi, orientacija v prostoru idr. Vso potrebno opremo za izvajanje omenjenih aktivnosti redno tekoče vzdržujemo in po potrebi v časovnih intervalih v celoti zamenjamo. Za izvajanje omenjenih aktivnosti imajo strokovni sodelavci ustrezno licenco skladno z Zakonom o športu.

Za omenjene vsebine zagotavlja CŠOD lastno potrebno opremo (*informacijsko, tehnično, športno*), ki je za izvajanje posameznih programov na domovih nujno potrebna. Oprema zahteva stalno tekoče vzdrževanje in dopolnjevanje glede na dopolnitve programske ponudbe.

2.2.3. KADRI

Za kakovostno izvajanje javne službe v domovih je potrebno zagotoviti ustrezno število delavcev. Povprečen kadrovski standard na CŠOD predstavlja štiri strokovne delavce (*učitelji ali inštruktorji*), dva kuharja, gospodinja/čistilka, upravnik doma in vodja doma. Kadrovska struktura zagotavlja kvalitetno izvajanje programa javne službe 40 tednov letno, vsak teden povprečno 5 dni za vsaj 58 udeležencev programa (učenci) ob spremljavi štirih spremljevalcev. Dodatno je zagotovljena na domu možnost izvedbe 10 vikend programov (*petek do nedelje*).

Zaposleni zavoda se redno udeležujejo stalnega strokovnega spopolnjevanja, pridobivajo oziroma obnavljajo dodatne kvalifikacije (*licence*) za izvajanje aktivnosti šole v naravi (*plavanje, smučanje, kolesarjenje, lokostrelstvo, plezanje, varnost ipd*), kuharje se dodatno usposablja za pripravo dietne prehrane in prehrane prilagojene določenim omejitvam (*gluten, alergeni*), upravniki doma so dodatno usposobljeni za celostno vzdrževanje objektov (*elektro in strojne inštalacije, spremljanje kakovosti vode, manjša tekoča vzdrževalna dela*).

2.2.4. PROGRAMSKA PRILOŽNOST

Raziskovanje, odkrivanje prepletenosti, soodvisnosti pojavov in procesov v naravnem ter družbenem okolju, odkrivanje in spoznavanje žive in nežive narave, njene raznolikosti, povezanosti in spremenljivosti, oblikovanje odgovornega odnosa do narave in tehnike ter posegov v naravo, spoznavanje kulturne dediščine v lokalnem in nacionalnem obsegu, seznanitev z izrednim kulturnim in naravnim bogastvom raznolikosti slovenske krajine in zavedanje, omogoča poglobljeno spoznavanje Slovenije.

Vse omenjeno omogočamo v domovih CŠOD, ki so geografsko razpršeni po celi Sloveniji, praviloma izven urbanih naselij in omogočajo učencem, da spoznajo pestrost naravne in kulturne dediščine izven svojega lokalnega okolja kot je na primer:

- na Koroškem: celek, vpliv rudarjenja na okolje, življenje ob reki Dravi, Meži, etnološko in kulturno dediščino Koroške
- na Štajerskem: kurent, kmetijstvo, krajinski parki, življenje v srednjem veku ...
- na Gorenjskem: narodni parki in varstvo narave, alpska favna in flora, alpske doline, jezera, planinarjenje ...
- na Primorskem: raziskovanje morja, življenje v pasu bibavice, soline, klifi, specifično favno in floro, burja, sledi prve in druge svetovne vojne, arheološka najdišča, etnološka dediščina ...
- na Krasu: kraške posebnosti in pojave ...

- na Dolenjskem: življenje ob reki Kolpi, kulturno-zgodovinsko preteklost Bele krajine, pragozd...

V CŠOD v programih šole v naravi zagotavljamo podporo in nadgradnjo učnega načrta različnih šolskih predmetov. Program šole v naravi je prepletanje aktivnosti v naravi, spoznavanja okolja ter osebnostnega in socialnega razvoja. Šola v naravi lahko vključuje tudi dneve dejavnosti (kulturne, naravoslovne, športne in tehniške dneve). Petdnevno bivanje je enkratna priložnost za razvijanje pristnih stikov z vrstniki, socialnih spretnosti in delovnih navad. Uresničevanje ciljev nacionalnega kurikula dosegamo z

naravoslovno šolo v naravi

Narava je učilnica, učno sredstvo in objekt raziskovanja, na katerem temeljijo naravoslovni predmeti. Znanje, doživljanje in razumevanje naravnih procesov, ki je poleg učenja v razredu pridobljeno tudi v naravnem okolju, je bolj kvalitetno in trajno. Poudarek je na uresničevanju ciljev iz učnih načrtov naravoslovnih predmetov. Vsebine se prepletajo z različnimi športnimi in ustvarjalnimi dejavnostmi, odvisno od letnega časa in lokacije OE CŠOD.

družboslovno šolo v naravi

Krajina je neposreden dokaz delovanja in razvoja človeške civilizacije. Vsaka ima svoje zgodovinsko ozadje, v katerega je vpet način življenja in kulturni razvoj ljudi. Poudarek je na uresničevanju ciljev iz učnih načrtov družboslovnih predmetov. Vsebine se prepletajo z različnimi športnimi in ustvarjalnimi dejavnostmi, odvisno od letnega časa in lokacije OE CŠOD. V program je vključeno tudi spoznavanje kulturnih znamenitosti in zanimivosti v okolici.

športno šolo v naravi

Športna ŠVN ima poudarek na gibanju, spodbujanju zdravega načina življenja, izvajanju športnih dejavnosti v naravnem okolju, razvijanju različnih gibalnih spretnosti in uresničevanju ciljev iz učnih načrtov športne vzgoje. V programu se – odvisno od možnosti v okolici OE CŠOD – zvrstijo različne športne discipline, kot so tek na smučeh, kolesarjenje, veslanje, gornišstvo, pohodništvo, orientacijski tek, lokostrelstvo, plezanje in spretnosti preživetja v naravi. Dejavnosti se prepletajo z naravoslovnimi in družboslovnimi vsebinami, ki se nanašajo na naravne in kulturne znamenitosti okolice.

šolo v naravi z alpskim smučanjem

V tem programu je poudarek na učenju alpskega smučanja v OE CŠOD v bližini smučišč v obliki 23-urnega tečaja. Poleg učenja različnih zimskih športov učenci spoznavajo tudi zimsko naravo in njene nevarnosti, pa tudi posebnosti okolice. Za učenje smučanja CŠOD zagotovi 2 učitelja smučanja na 60 učencev, ostale potrebne učitelje smučanje zagotovi šola. V OE CŠOD so za tiste udeležence, ki nimajo svoje opreme, na voljo tudi smuči, palice in čelade. Smučarske čevlje morajo zagotoviti udeleženci sami. Potrebno je doplačilo za smučarske karte (tudi za učitelje CŠOD), glede na oddaljenost od smučišča pa tudi za avtobusni prevoz. V primeru neugodnih snežnih razmer se program lahko nadomesti z izvedbo naravoslovnega ali športnega programa oziroma programa po dogovoru.

plavalno šolo v naravi

Plavanje se izvaja v obliki 20-urnega tečaja. Učenci izvajajo tudi druge športne, naravoslovne ter družboslovne dejavnosti in spoznavajo kulturne značilnosti pokrajine. Za učenje plavanja CŠOD zagotovi 2 učitelja plavanja na 60 učencev, ostale potrebne učitelje plavanja zagotovi šola. V CŠOD Burja je pokrit bazen dimenzij 20 x 6 m, ki je prilagojen za začetno šolo plavanja. Za

uporabo bazena je potrebno doplačilo. Program plavanja poteka tudi v drugih OE CŠOD, kjer je v bližini bazen. Potrebno je doplačilo za vstopnino v bazen, glede na oddaljenost pa tudi za avtobusni prevoz.

šolo v naravi s teki na smučeh

Tek na smučeh omogoča rekreacijo na prostem, druženje, tekmovanje, zabavo. Poudarek je na začetnem učenju teka na smučeh. Program poteka v obliki tečaja ob ugodnih snežnih razmerah. V OE CŠOD je za udeležence na voljo celotna oprema za tek na smučeh (čevlji, smuči, palice). V primeru neugodnih snežnih razmer se program nadomesti z izvedbo naravoslovnega ali športnega programa oziroma programa po dogovoru.

projektnimi tedni

Projektni teden pomeni celostno obravnavo neke teme, kjer učenci sami izbirajo cilje, metode in načine za doseganje rezultatov. Vpeti so v načrtovanje, izvedbo in predstavitev rezultatov, pri čemer jih učitelj usmerja. Učenci so združeni v skupine po interesu in izvajajo naloge preko celega tedna.

tematskimi tedni

V tematskem tednu je poudarek na temi, ki jo učenci skozi različne učne vsebine spoznajo tekom tedna. Program poteka po principu klasične šole v naravi. Vsebine so medpredmetno povezane z osnovno temo tedna in so prepletanje naravoslovnega, družboslovnega in športnega področja.

3. PROSTORSKE ZAHTEVE IN OMEJITVE

CŠOD izvaja vsebine javne službe *šola v naravi* ob upoštevanju zakonodaje, ki ureja področje izobraževanja v Republiki Sloveniji (*Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o Gimnazijah, Zakon o poklicem in strokovnem izobraževanju, Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Smernice za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci, Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, Koncept šole v naravi*).

Na osnovi premisleka o nadaljnjem razvoju izobraževanja v Sloveniji (*Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*), je dejavnost šole v naravi usklajena s strateškimi dokumenti s področja izobraževanja in kaže nadaljnjo potrebo po njenem razvoju na vseh stopnjah izobraževanja od vrtca do zaključka srednje šole.

Pri umeščanju delovanja CŠOD v prostor za izvajanje vsebin javne službe **šole v naravi** je potrebno upoštevati:

- objekt mora zagotavljati standard nizke porabe energije, po možnosti uporaba OVE, izpolnjevati zahteve po čim manjšem negativnem vplivu na okolje;
- prostorsko mora objekt zagotoviti:
 - ležišča:
 - vsaj 60 ležišči za udeležence programa (*otroci*), sobe so lahko 4 do 6 posteljne (*lahko pogradi*);
 - v sobi je ustrezna velikost delovne površine in ustrezno število omaric za odlaganje garderobe;
 - vsaka soba je praviloma z lastnim mokrim delom (*WC + umivalnik + tuš, lahko pa tudi ustrezno število skupnih prostorov v etaži*);
 - vsaj 4 ležišča za spremljevalce v dveh ločenih prostorih (*bolje treh ločenih prostorih*), vsaka soba lasten WC in kopalnica s tušem; Sobe so praviloma locirane tako, da je možno v nočnem času zagotavljati nadzor;
 - kuhinja:
 - lastna kuhinja s celotno opremo za pripravo toplih obrokov;
 - oprema za vzdrževanje jedilnega pribora in posode;
 - prostor za shranjevanje živil (*hladilna komora oz hladilniki*);
 - skladnost s HACCP standardom;
 - jedilnica za vsaj 70 oseb;
 - vsaj dva prostora (*lahko več namenski prostor*) za izvajanje frontalne oblike dejavnosti, izvajanje vsebin usmerjenega prostega časa ali izvajanje programa šola v naravi v času slabega vremena (*oprema s šolskimi klopami in stoli*);
 - v primeru izvajanja naravoslovnih vsebin je potrebno predvideti prostor za eksperimentalno delo in delo z laboratorijskimi pripomočki;
 - prostor za izvajanje aktivnosti usmerjenega prostega časa (*zunanje površine, plezalne površine, kulturne prireditve, druženje itd*);
 - prostor za shranjevanje športne in didaktične opreme (*kolesa, smuči, oprema za prosti čas, čolni ...*);
 - prostor za sušenje obuval in oblačil (*praviloma umazani vhod v objekt*);
 - garderobni prostor;
 - prostor za zaposlene (*pisarna, zbornica, garderoba*);
- upoštevanje varnostnih standardov skladno s splošno zakonodajo in dodatno s šolsko zakonodajo (*elektrika, plin*);

- zagotovljena fiksna telekomunikacijska povezava, lahko je mobilno omrežje (*minimalno 10Mbit*);
- hkratno izvajanje vsebin za različne izobraževalne ravni (*osnovna šola/srednja šola/vrtec*) **ni** možno;
- izvajanje javne službe in tržne dejavnosti sočasno **ni** dovoljeno (*npr: istočasna prisotnost otrok v programu in društva ali pa istočasna dejavnost Hostla in javne službe*);
- dostopnost z avtobusom;

Neglede na lastništvo objekta je CŠOD praviloma pooblaščen za upravljanje z objektom in hkrati odgovoren za ohranjanje vitalnosti objekta, zato izvaja redna IVD in vodi potrebne investicije na objektu.

Kadrovska struktura je za izvajanje javne službe *šola v naravi* opredeljena s standardi in normativi in predstavlja minimalno 9 zaposlenih na enoti (*1 vodja OE, 4 učitelji, 2 kuharja, 1 upravnik, 1 gospodinja*). S tem je ob aktivnem vključevanju učiteljev šole zagotovljeno spremljanje otrok 24 ur/dan, 5 dni v tednu. Ob umestitvi enote na novo lokacijo je potrebno s strani pristojnega ministrstva za izobraževanje zagotoviti sredstva za kadrovske zaposlebe na lokaciji, ki imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi s CŠOD.